

Ανθρωποι στο δίκτυ της Ιστορίας

Ζωές που αντιτίθενται στις μολόπαιρες του ολοκληρωτισμού. Φασίστας ή ναζί;

ΜΑΡΚΟ ΜΠΑΛΤΣΑΝΟ
«Θα μείνω εδώ»
μυθρ., Σταύρος Παπασταύρου
εκδ., Πατάκη 2023, σελ. 280

της **ΤΕΣΣΥ ΜΠΑΪΛΙΑ**

«Κουβεντιάζουμε για το πόσο νόστιμο ήταν το κρέας, για το πόσο ωραίο ήταν εκείνο το μέρος, μα πέρα απ' αυτά δεν ξέραμε τι άλλο να πούμε. Ίσως επειδή μετά τον πόλεμο, μαζί με τους νεκρούς, πρέπει να θάβουμε κι όλα όσα είδαμε και κάναμε, να το βάζουμε στα πόδια προτού γίνουμε κι εμείς οι ίδιοι σκουπίδια. Προτού κονταροχτυπηθούμε με τα φαντάσματα του πολέμου στην τελευταία μας μάχη».

Το «Θα μείνω εδώ» του βραβευμένου Ιταλού συγγραφέα Μάρκο Μπαλτσάνο κυκλοφόρησε για πρώτη φορά στην Ιταλία το 2018 και βρέθηκε στη βραχεία λίστα του βραβείου Strega, γνωρίζοντας παράλληλα μεγάλη επιτυχία τόσο στην Ιταλία όσο και στις χώρες στη γλώσσα των οποίων μεταφράστηκε.

Οι ήρωες αυτού του βιβλίου είναι άνθρωποι που αντιτίθενται.

Μάχονται για να διατηρήσουν ανεξίτηλο τον αυτοπροσδιορισμό τους. Θέλουν να σαρώσουν ό,τι τους απειλεί και γι' αυτό ορθώνουν το ανάστημά τους σε ό,τι περιελάττη την προσωπική τους αυτοδιάθεση, ώσπου ο πόλεμος που ξεσπά τους φέρνει αντιμέτωπους με μια νέα αναγκαιότητα, επώδυνα αιχμηρή, για να τους αφήσει να ατενίσουν, καταπονημένοι πα αλλά βαθιά συνειδητοποιημένοι, το μέλλον, να πολεμήσουν τα φαντάσματα του παρελθόντος που φέρουν μαζί τους.

Η Τρίνα είναι μια μητέρα δύο παιδιών. Το μυθιστόρημα του Μπαλτσάνο είναι μια μακροσκελής αφήγηση αυτής της μητέρας στη χαμένη κόρη της, στην οποία διηγείται τι συνέβη στη ζωή της και στη ζωή όλων της οικογένειάς στα χρόνια της απουσίας της. Είναι η προσπάθεια της μητέρας να αποσαφηνίσει όλα όσα προσδιόρισαν την πορεία τους στον χρόνο, να δικαιολογήσει ίσως τις πράξεις της, να μεταδώσει τους προβληματισμούς της και να αφήσει παρακαταθήκη την ιστορία των επιλογών της.

Ο Μπαλτσάνο, όπως ο ίδιος

Γραφικό χωριό στη νότια πλευρά των Αλπεων, στη βόρεια Ιταλία. Οι κάτοικοι μιλούν γερμανικά, όμως είναι Ιταλοί. Η μοίρα θα τους φέρει αντιμέτωπους με τον αφανισμό της πολιτισμικής τους ταυτότητας.

Δύσκολο να είναι κανείς γερμανόφωνος στην Ιταλία του Μουσολίνι. Το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού που κλονίζεται όταν φθάνουν οι ορδές του Γ' Ράιχ.

αναφέρει στο σημείωμα του συγγραφέα, αφογκράζεται τη μικρή ιστορία των ανθρώπων για να αφηγηθεί την εξελικτική της πορεία στο πλαίσιο των μεγάλων ανατροπών που η μεγάλη Ιστορία εξυφαίνει. Υπογράφει την περιδιάβαση μιας γυναίκας, μιας οικογένειας και ολόκληρης της χώρας και τη μετάβασή τους από την έναρξη και άνοδο του φασισμού έως τον πόλεμο αλ-

λά και ύστερα από αυτόν, για να αναδείξει τους τρόπους με τους οποίους ένας άνθρωπος μπορεί να φτάσει σε ακραίες καταστάσεις, όταν ακραίες συνθήκες υποδαυλίζουν τη μοίρα του.

Διλήμματα

Στο γερμανόφωνο αλλά ιταλικό ορεινό χωριό των Αλπεων όπου ζει η Τρίνα με την οικογένειά της, οι νέες συνθήκες υπαγορεύουν μια νέα ζωή.

Οι κάτοικοι πρέπει να σταματήσουν να μιλούν τη γλώσσα τους, οι ναζιστικές οχλήσεις έχουν αρχίσει να πολλαπλασιάζονται, οι αποφάσεις παίρνονται από άλλους και οι άνθρωποι είναι πλέον αναγκασμένοι να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο εκδοχές. Είτε να μείνουν στην Ιταλία και να ενσωματωθούν είτε να γίνουν Γερμανοί πολίτες και εθελοντικά

να καταταγούν στο Γ' Ράιχ. Θα υπομείνουν την απροσδόκητη βία του πολέμου και, όταν πα αυτός τελειώσει, τον πλήρη και αναγκαστικό αφανισμό του τόπου τους στο όνομα μιας ανελέητης προόδου.

Σε όλο το βιβλίο η Τρίνα είναι μια γυναίκα-σύμβολο της ανυπότακτης αντίστασης. Στην αρχή διδάσκοντας κρυφά γερμανικά και αργότερα ανεβαίνοντας στο βουνό μαζί με τον άνδρα της στα σύνορα με την Ελβετία για να αποφύγουν τον εκναζισμό της. Παλεύοντας με τη συνειδησιακή φόρτιση της μεγάλης απώλειας που βιώνει άθελά της δεν θα φοβηθεί να πάρει τα νηπία της ζωής της στα χέρια της και να παλέψει για την επιβίωσή της με κάθε σπαρακτικό τιμήμα. Ο εκφασισμός του γιου της, ο θάνατος, η επιστροφή με τη λήξη του

Ο Μπαλτσάνο καταθέτει μια ιστορία αντίστασης στον εφιάλτη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

πολέμου, ο αγώνας για μη γίνει το φράγμα που θα βυθίσει στην αναπαξία το χωριό, η αποτυχία και η ελπίδα που σβήνει είναι στοιχεία που, εντέλει, ατοαλώνουν την Τρίνα στη μάχη της για την επιβίωση.

Ο Μπαλτσάνο ικνηλατεί με ευαισθησία αλλά και σφοδρότητα τις προσωπικότητες των πρώων του παρουσιάζοντάς τις με εμβριθεία. Ορμώμενος από τη συγκεκριμένη ανθρωπογεωγραφία της εποχής και από τη ζωφόδη σύνθλιψη των ονειρών μιας ολόκληρης γενιάς, καταθέτει μια ιστορία αντίστασης στον εφιάλτη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και στον φασισμό που επιμένει, αλλά και μια ελεγεία για την ανθρώπινη προσπάθεια στον ταυτοτικό της αυτοπροσδιορισμό, υπογράφοντας μια συνταρακτική ανθρώπινη τραγωδία που χαράσσεται στα εσώτατα των πρώων και των αναγνωστών του με μια ήπια, εντελώς απροσχημάτιστη γλωσσική αγωγή.

Το βιβλίο είναι χωρισμένο σε τρία μέρη, με μικρά εναλλασσόμενα κεφάλαια, και η μετάφραση του Σταύρου Παπασταύρου δίνει έναν ρεόντα αφηγηματικό ρυθμό.